

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»**

Кафедра української літератури

О. А. Лапко

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

**Частина I
Античність. Середньовіччя. Відродження**

Методичні рекомендації до практичних занять

**Старобільськ
2021**

УДК 82.09 (075.8)

Л – 24

Рецензенти:

- Галич О. А.* – доктор філологічних наук, завідувач кафедри журналістики та видавничої справи ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».
- Пушко В. Ф.* – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Л – 24 Історія зарубіжної літератури. Частина I. Античність. Середньовіччя. Відродження : методичні рекомендації до практичних занять ; для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. 70 с.

Навчальне видання містить комплекс рекомендацій та завдань до практичних занять з курсу «Історія зарубіжної літератури», що охоплюють теми з літератури античності, Середньовіччя та Відродження. Подані у виданні тестові та практичні завдання сприятимуть якісній підготовці студентів до практичних занять і контрольних модульних робіт.

Видання призначене для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література.

УДК 82.09 (075.8)

*Рекомендовано до друку вченою радою
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 1 від 31 серпня 2021 року)*

© Лапко О.А. 2021

© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021

Зміст

Пояснювальна записка.....	4
Література античності	6
Тема 1. Давньогрецька міфологія.....	6
Тема 2. Героїчний епос Давньої Греції.....	11
Тема 3. Байки Езопа	17
Тема 4. Давньогрецька лірика	19
Тема 5. Давньогрецький театр	24
Тема 6. Римська література	33
Література Середньовіччя	38
Тема 1. Героїчний епос Середньовіччя	38
Література Відродження	50
Тема 1. Італійська література доби Відродження.....	50
Тема 2. Англійська література Ренесансу.....	60
Тема 3. Іспанська література епохи Відродження.....	64
Використана та рекомендована література	68

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У навчальному виданні пропонується комплекс рекомендацій та завдань для підготовки здобувачів вищої освіти до практичних занять, що охоплюють теми з літератури античності, Середньовіччя та Відродження. Запропоновані тестові та практичні завдання сприятимуть засвоєнню студентами матеріалу практичних занять, глибшому розумінню художніх текстів, якісній підготовці до контрольних модульних робіт.

Метою освітнього компонента «Історія зарубіжної літератури» є формування загальних та професійних компетентностей здобувача вищої освіти, які закладають підґрунтя фахової історико-літературної, теоретико-літературної та методичної підготовки майбутнього вчителя-словесника.

Реалізації мети підпорядковані такі основні **завдання** освітнього компонента:

- систематизація, поглиблення та розширення історико-літературних знань, набутих в процесі здобуття повної середньої освіти та опанування освітніх компонентів гуманітарного змісту, передбачених освітньою програмою;
- формування знань про етапи, тенденції та особливості розвитку світової літератури від давнини до сучасності;
- аналіз творчості найвідоміших письменників кожного культурно-історичного періоду;
- засвоєння теоретичних знань у межах вивчення питань формування літературних жанрів, еволюції художньої форми, знань про видатних письменників кожної доби, зміст і художні особливості творів, що є найвищими мистецькими досягненнями кожної епохи;
- формування здатності усвідомлювати світобачення й світорозуміння культурно-історичної епохи через рецепцію її мистецького рефлексування;
- розвиток вміння аналізувати літературні твори з урахуванням культурно-мистецького контексту епохи, обґрунтовувати свою думку з приводу прочитаного;
- удосконалення навичок самостійної роботи з художнім текстом та навчальною літературою;

- удосконалення вмінь аналізувати художні твори різної жанрово-родової приналежності та застосовувати прийоми аналізу художнього тексту, опановані під час вивчення освітніх компонентів теоретико-літературного та аналітично-прикладного змісту;
- підготовка до вивчення освітніх компонентів методичного циклу.

Для успішного опрацювання теми практичного заняття здобувачам вищої освіти необхідно:

- поглибити розуміння історико-літературного матеріалу, опрацювавши матеріали до лекції за темою практичного заняття та інші запропоновані матеріали;
- прочитати й проаналізувати художні твори або їх фрагменти, зосереджуючись на тих аспектах аналізу, які акцентовані в питаннях та завданнях до практичного заняття;
- осмислити питання теми, зробивши необхідні нотатки на основі опрацьованого матеріалу та власних спостережень над художнім текстом (рекомендовані форми: тези, виписки, план відповіді на питання, схема, таблиця тощо; в електронному форматі: примітки на полях, виділення кольором чи іншим шрифтом, підкреслення найважливішої інформації тощо); цей вид роботи дозволить якісно відповісти на запитання під час практичного заняття та підготуватись до контрольної модульної роботи;
- виконати тестові завдання до теми (за формою запитання та способом надання відповіді пропонуються такі типи тестових завдань: істина / хибність (так / ні), множинний вибір – єдина відповідь, множинний вибір – множинна відповідь, завдання на встановлення відповідності);
- виконати практичні завдання та оформити відповіді, урахувавши рекомендації.

Працюючи над завданнями, слід дотримуватись вимог академічної доброчесності.

Література античності
Тема 1. Давньогрецька міфологія

Практичне заняття № 1
Давньогрецька міфологія

1. Поняття про міф, міфологію.
2. Доолімпійська міфологія. Молодше покоління богів. Еволюція міфологічних уявлень.
3. Божества давньогрецького пантеону. Олімпійські боги.
4. Давньогрецькі культу героїв. Міфи про Тесея, Геракла, Персея.
5. Основні міфологічні цикли (Троянський, Фіванський, цикл міфів про аргонавтів). Центральні події та персонажі.

Література

1. Пашенко В.І., Пашенко Н.І. Антична література. Київ : Либідь, 2001. 718 с.
2. Підлісна Г.Н. Антична література. Київ : Либідь, 1992. 418 с.
3. Антична література / Миронова В., Михайлова О., Мегела І. Київ : Либідь, 2005. 488 с.
4. Кун М. Легенди та міфи Давньої Греції. Київ : Академія, 2002. 448 с.

Твори для читання й аналізу

Давньогрецькі міфи: міфи про олімпійських богів, міфи про Прометея, героїв (про Геракла, Персея, Тесея), міфи Троянського й Фіванського циклів, циклу про аргонавтів (за виданням «Кун М. Легенди та міфи Давньої Греції»).

Завдання до теми

Завдання 1

Виконайте тестові завдання.

1. Яким був головний подвиг Тесея?
 - а) викрав золоте руно;
 - б) подолав Немейського лева;
 - в) переміг Мінотавра;
 - г) подолав Горгону Медузу.

2. Який персонаж давньогрецької міфології був покровителем мистецтв, наук, медицини, захисником пастухів, охоронцем худоби?

- а) Аполлон;
- б) Арес;
- в) Діоніс;
- г) Гермес.

3. За міфологічними уявленнями греків, олімпійські боги були наділені

- а) потворністю і безсмертям;
- б) надзвичайною вродою і безсмертям;
- в) зооморфністю (схожістю на тварин) і безсмертям;
- г) міксантропічністю (поєднанням рис людини і тварин) і безсмертям.

4. За міфологічними уявленнями давніх греків, боги жили

- а) на небесах;
- б) у палаці на дні моря;
- в) в Асгарді;
- г) на горі Олімп (найвищій горі у Греції).

5. Німфи – це

- а) персонажі давньогрецької міфології, дрібні божества, які населяли моря, річки, ліси, озера та втілювали сили і явища природи;
- б) персонажі давньогрецької міфології, сторукі потвори або однооки велетні;
- в) персонажі скандинавської міфології, доньки Одіна, які відносять душі полеглих воїнів до Валгалли;
- г) персонажі римської міфології, душі померлих предків, які охороняли родину й дімівку.

6. Укажіть персонажів давньогрецької міфології, які належать до числа олімпійських богів.

- а) Одін;
- б) Сізіф;

- в) Бальдр;
- г) Аполлон;
- г) Зевс;
- д) Деметра;
- е) Афіна.

7. Укажіть, які подвиги здійснив Геракл.

- а) знищив Лернейську гідру;
- б) очистив Авгієві стайні;
- в) вполював Ерімантського вепра;
- г) викрав Геріонових корів;
- г) подолав Гренделя;
- д) вбив дракона і, омившись його кров'ю, став невразливим;
- е) здобув пояс цариці амазонок Іпполіти.

8. Укажіть основні цикли давньогрецьких міфів.

- а) Архаїчний;
- б) Бретонський;
- в) Візантійський;
- г) Троянський;
- г) цикл міфів про аргонавтів;
- д) Фіванський;
- е) Елліністичний.

9. Укажіть персонажів Троянського циклу міфів.

- а) Ахілл;
- б) Беовульф;
- в) Паріс;
- г) Гектор;
- г) Ясон;
- д) Агамемнон;
- е) Едіп.

10. Знайдіть відповідність.

А. Гефест	1. Син Зевса, Бог вина й виноградарства
Б. Гермес	2. Брат Зевса, володар морів та океанів, покровитель мореплавства й конярства

- В. Посейдон 3. Син Зевса, бог вогню і ковальства, покровитель ремісників
- Г. Діоніс 4. Син Зевса, вісник богів, покровитель мандрівників, купців, торговців.

11. Знайдіть відповідність.

- А. Артеміда 1. Дружина Зевса, богиня родинного щастя, подружнього кохання
- Б. Афродіта 2. Дочка Зевса, богиня мудрості, військових наук, справедливості
- В. Гера 3. Сестра Аполлона, богиня полювання, природи, рослин та звірів, покровителька мисливців
- Г. Афіна 4. Богиня кохання і вроди, покровителька закоханих

12. Знайдіть відповідність.

- А. Едіп 1. Герой давньогрецьких міфів, який здійснив 12 славетних подвигів
- Б. Геракл 2. Центральний персонаж Фіванського циклу міфів, якого спіткала трагічна доля
- В. Ясон 3. Герой давньогрецьких міфів, який переміг Горгону Медузу та, знищивши морське чудовисько, врятував красуню Анромеду
- Г. Персей 4. Герой давньогрецьких міфів, який здійснив подорож до берегів Колхіди за золотим руном

Завдання 2

Які подвиги Геракла потребували не лише сили й сміливості, але й кмітливості? Стисло розкажіть про них, тим самим аргументуючи відповідь на питання.

Завдання 3

Проаналізуйте міфи про Тесея і Персея за таким планом:

- походження персонажа;
- що спонукало здійснити подвиг;

- яким є головний подвиг персонажа;
- які дійові особи (у т.ч. боги) допомагали героєві в цьому; у чому полягала їх допомога;
- перелік інших подвигів персонажа.

Відповідь слід оформити у вигляді тез: кожна теза – відповідь на пункт запропонованого плану.

Завдання 3

Прочитайте Фіванський цикл міфів та цикл міфів про аргонавтів, окресліть події, зображені в них, за зразком:

Фіванський цикл міфів

Лай, цар Фів, проклятий Пелопсом за викрадення сина.

↓

Одруження Лая з Іокастою. Пророцтво дельфійської піфії про здійснення прокляття (загибель від руки власного сина)..

↓

Лай наказує рабові залишити новонародженого сина в лісі на розтерзання диким звірам. Раб передає малюка рабові коринфського царя, а той – своєму господарю, царю Полібу, який дає хлопчику ім'я Едіп та виховує його як свого сина.

↓

Тема 2. Героїчний епос Давньої Греції

Практичне заняття № 2

Поєми Гомера «Іліада», «Одіссея»

- I. Поняття про епос (епос як рід літератури, епос як явище античної літератури).
- II. «Гомерівське питання».
- III. Поєма «Іліада».
 1. Троянський цикл міфів як основа сюжету поєми «Іліада».
 2. Центральні події твору. Двоплановість зображення.
 3. Образи центральних персонажів «Іліади» (Агамемнон, Ахілл, Гектор). Принцип епічної об'єктивності.
- IV. Поєма «Одіссея».
 1. Особливості сюжету «Одіссеї».
 2. Образ Одіссея.
 3. Образи інших персонажів (супутники Одіссея, Пенелопа).
- V. Художні особливості поєм (особливості композиції, художні засоби, поетична техніка).

Література

1. Пашенко В.І., Пашенко Н.І. Антична література. Київ : Либідь, 2001. 718 с.
2. Підлісна Г.Н. Антична література. Київ : Либідь, 1992. 418 с.
3. Антична література / Миронова В., Михайлова О., Мегела І. Київ : Либідь, 2005. 488 с.
4. Кун М. Легенди та міфи Давньої Греції. Київ : Академія, 2002. 448 с.
5. Галич О.А., Дмитренко В.І., Фоменко В.Г., Шпетна С.А. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Відродження. Луганськ : Янтар, 2004. 320 с.
6. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Історико-естетичний нарис. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 360 с.
7. Глібовець В. Матеріали до вивчення поєм Гомера «Іліада», «Одіссея». *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2004. № 9. С. 30–34.

Твори для читання й аналізу

Троянський цикл міфів (за виданням: Кун М. Легенди та міфи Давньої Греції.). Гомер. «Іліада»: пісні 1, 3, 6, 8,9, 14, 16, 18, 22, 24. Гомер. «Одіссея»: короткий зміст усіх пісень, пісні 1,5, 8–13, 21, 23.

Завдання

Завдання 1

Виконайте тестові завдання.

- 1.** Міфологічною основою поеми Гомера «Іліада» є
 - а) Фіванський цикл міфів;
 - б) цикл міфів про аргонавтів;
 - в) міфи про Тесея;
 - г) Троянський цикл міфів.

- 2.** Назвіть героїв Гомерового епосу.
 - а) Ахілл, Гектор, Пенелопа, Андромаха;
 - б) Едіп, Антігона, Тіресій, Лай;
 - в) Еней, Дідона, Анхіс, Турн;
 - г) Зігфрид, Крїмхільда, Гунтер, Етцель.

- 3.** Які епізоди Троянського циклу міфів зображені в «Іліаді» Гомера?
 - а) події всього циклу міфів – від весілля Фетіди й Пелея до повернення ахейців додому;
 - б) події десятирічної троянської війни – від початку облоги Трої до її падіння;
 - в) події десятого року облоги Трої (приблизно 50 днів) – починаючи з «гніву Ахілла» і завершуючи сценою похорону Гектора;
 - г) події десятого року облоги Трої – від похорону Гектора до спорудження дерев'яного коня.

- 4.** Який герой Гомерового епосу наділений практичним розумом, хитрістю, винахідливістю, кмітливістю?
 - а) Езоп;

- б) Гектор;
- в) Медея;
- г) Одіссей.

5. Який герой поеми Гомера «Одіссея», позбавивши кіклопа Поліфема єдиного ока, зазнав гніву Посейдона?

- а) Пенелопа;
- б) Одіссей;
- в) Телемах;
- г) Гермес.

6. Якого персонажа Гомерового епосу характеризують епітети «велемудрий», «невпинний в трудах і лукавстві», «хитромудрий»?

- а) Агамемнона;
- б) Пріама;
- в) Одіссея;
- г) Гектора.

7. Яка героїня Гомерової поеми постійно виступає покровителькою Одіссея, допомагає йому повернутися додому?

- а) Афіна;
- б) Каліпсо;
- в) Афродіта;
- г) Кірка.

8. Який персонаж «Іліади» Гомера схарактеризований у фрагменті: «Змальовуючи образ цього троянського героя, Гомер наділяє його деякими рисами, притаманними як Ахіллу, так і іншим воїнам. Він наймогутніший серед троянців, у бою – хоробрий, жорстокий і нещадний до ахейців. Гомер підкреслює його побожність. <...> Проте найхарактерніша його риса полягає у безмежній вірності обов'язку, переконанні у справедливості його мети на землі – захисті Трої. Цьому високому завданню підпорядковані дії та помисли героя. <...> Під час прощання з Андромахою він постає не тільки як полум'яний патріот, а і як ніжний, турботливий чоловік і батько»?

- а) Паріс;

- б) Пріам;
- в) Менелай;
- г) Гектор.

9. Яким віршовим розміром написані поеми Гомера «Іліада» й «Одіссея»?

- а) гекзаметром;
- б) пентаметром;
- в) ямбом;
- г) амфібрахієм.

10. Який твір є зразком давньогрецького дидактичного епосу?

- а) «Одіссея» Гомера;
- б) «Метаморфози» Овідія;
- в) «Роботи і дні» Гесіода;
- г) «Про природу речей» Лукреція.

11. Чи є правильним твердження: «Гомерівське питання» – це дискусія про особистість Гомера (біографію, часи життя тощо) та авторство поем «Іліада» та «Одіссея»?

12. Чи є правильним твердження: «Події «Одіссеї» Гомера зображуються в хронологічній послідовності, тоді як в «Іліаді» вона порушується: з розповіді центрального персонажа дізнаємося про його попередні пригоди»?

13. Знайдіть відповідність.

А. Андромаха	1. Героїня «Одіссеї» Гомера, вірна дружина царя Ітаки
Б. Медея	2. Героїня Гомерового епосу, дружина спартанського царя Менелая, викрадена троянським царевичем Парісом
В. Елена	3. Героїня циклу міфів про аргонавтів, дочка царя Колхіди, яка допомогла Ясонові викрасти золоте руно
Г. Пенелопа	4. Героїня «Іліади» Гомера, дружина захисника Трої Гектора

14. Знайдіть відповідність.

А. Агамемнон	1. Персонаж «Іліади» Гомера, цар Аргоса, який очолював ахейське військо
Б. Ахілл	2. Наймогутніший ахейський воїн; залишив поле битви через образу, завдану Агамемноном
В. Гектор	3. Друг Ахілла, який з'явився на полі битви в обладунках та зі зброєю Ахілла; загинув від руки наймогутнішого захисника Трої
Г. Патрокл	4. Син Троянського царя Пріама, який загинув у двобої з наймогутнішим ахейським героєм

15. Знайдіть відповідність.

А. Алкіноя	1. Син Одиссея, який на початку поеми Гомера вирушає на пошуки батька
Б. Поліфем	2. Циклоп, що був осліплений Одиссеєм
В. Евмей	3. Вірний раб Одиссея, свинопас, в оселі якого зустрілися батько з сином
Г. Телемах	4. Цар феаків, який гостинно прийняв Одиссея та допоміг йому повернутися на Ітаку

16. Знайдіть відповідність.

А. Каліпсо	1. Героїня Гомерової «Одіссеї», вірна дружина царя Ітаки
Б. Пенелопа	2. Дочка царя Алкіноя, яка зустріла Одиссея на березі острова феаків
В. Навсікая	3. Німфа, закохана в Одиссея; сім років затримувала його на острові Огігія
Г. Кірка	4. Чаклунка, яка перетворила супутників Одиссея на свиней

Завдання 2

Опрацюйте сюжет Троянського циклу міфів та «Іліади». Схематично окресліть хід подій в «Іліаді» (зразок у практичному занятті № 1). Які епізоди Троянського циклу міфів передують подіям поеми Гомера? Яка подальша доля персонажів «Іліади»?

Рекомендована форма відповіді – схема, що відображає перебіг подій.

Завдання 3

Ознайомтесь із сюжетом «Одіссеї». Чим відрізняється його побудова від сюжету «Іліади»? Спробуйте схематично відтворити перебіг подій «Одіссеї».

Завдання 4

Якими рисами наділені Ахілл, Гектор, Агамемнон, Одісей, Пенелопа? Проілюструйте відповідь, згадавши епізоди, художні деталі, авторські характеристики. Відповідь оформіть у вигляді таблиці.

Риса персонажа	Приклад, який її ілюструє

Тема 3. Байки Езопа

Практичне заняття № 3

Байки Езопа

1. Достовірні та легендарні відомості про Езопа.
2. «Основний езопівський збірник».
3. Ідейно-тематичні групи байок Езопа. Ідейна концепція.
4. Поетика байок Езопа.
5. Сюжети байок Езопа в обробці Федра і Бабрія.

Література

1. Пашенко В.І., Пашенко Н.І. Антична література. Київ : Либідь, 2001. 718 с.
2. Підлісна Г.Н. Антична література. Київ : Либідь, 1992. 418 с.
3. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Історико-естетичний нарис. Київ : ВД "Києво-Могилянська академія», 2007. 360 с.
4. Гаспаров М. Басни Эзопа. *Басни Эзопа*. Перевод статьи и комментарии М. Гаспарова. Москва, 1968. С. 241 – 269.

Твори для читання й аналізу

Байки Езопа (за вибором).

Завдання

Завдання 1

Опрацюйте фрагменти статті М. Гаспарова «Байки Езопа». Ознайомтесь із художніми текстами (за вибором, насамперед з тими байками, які згадуються у статті М. Гаспарова як приклади). Спираючись на опрацьовану статтю, виконайте завдання 2–5.

Завдання 2

Випишіть достовірні відомості про Езопа (свідчення історика Геродота). Схарактеризуйте повість «Життєпис Езопа» як легендарну біографію байкаря (форма відповіді – тези).

Завдання 3

Сформулюйте визначення поняття «Основний езопівський збірник».

Завдання 4

Визначте ідейну концепцію байок Езопа. Заповніть таблицю «Ідейно-тематичні групи байок Езопа».

Основна думка	Кількість	Приклади
		<i>5-7 прикладів; слід наводити не лише номери, а й назви: "Кішка й кури» (№ 7)</i>

Завдання 5

Визначте риси поезики байок Езопа (доцільно скласти тези).

Тема 4. Давньогрецька лірика

Практичне заняття № 4

Творчість поетів класичного періоду.

Тіртеї. Архілох. Анакреонт. Сапфо

1. Лірика як рід літератури.
2. Жанровий склад давньогрецької лірики. Декламаційна і мелічна лірика.
3. Тіртеї. Відомості про поета. Ідейна спрямованість елегій («Гарно для чесного мужа»).
4. Відомості про життя поета. Мотиви лірики («Серце, серце...», «Всі шляхи богам відкриті», «Смуток, Перікле»).
5. Анакреонт. Життєвий шлях. Тематика поезій («Золотоволосий Ерот», «Сивина вкриває скроні», «Принеси води, юначе»). Анакреонтична лірика («Цикада», «Сумно жити не кохавши», «Старість Анакреонта», «Як вино я попиваю», «Мені б співать про Трою»).
6. Сапфо. Достовірні й легендарні відомості про поетесу. Основні мотиви лірики. Особливості розкриття внутрішнього стану людини в поезії Сапфо; образ природи («З Криту ти сюди завітай», «Кажуть ті – піхота найкраща», «До Афродіти», «Жереб мені», «Прагну тільки померти я», «І до нас із Сард», «На повернення брата», «До богів подібний мені здається»).

Література

5. Пашенко В.І., Пашенко Н.І. Антична література. Київ : Либідь, 2001. 718 с.
6. Підлісна Г.Н. Антична література. Київ : Либідь, 1992. 418 с.
7. Антична література / Миронова В., Михайлова О., Мегела І. Київ : Либідь, 2005. 488 с.
8. Галич О.А., Дмитренко В.І., Фоменко В.Г., Шпетна С.А. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Відродження. Луганськ : Янтар, 2004. 320 с.
9. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Історико-естетичний нарис. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 360 с.

10. Дабо-Ніколаєв Б. Давньогрецька лірика. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 1999. № 9. С. 25–27.

Твори для читання й аналізу

Тіртеї. «Добре вмирати тому». Архілох. «Всі шляхи богам відкриті», «Смуток, Перікле», «Серце, серце!». Саффо «Барвношатна владарко, Афродіто», «До богів подібний мені здається», «Жереб мені», «З Криту ти сюди завітай», «Кажуть ті – піхота найкраща», «Прагну тільки померти я», «І до нас із Сард», «На повернення брата». Анакреонт. «Принеси води, юначе», «Золотоволосий Ерот», «Сивина вкриває скроні» «Дай мені Гомера ліру».

Завдання

Завдання 1

Виконайте тестові завдання.

1. Давньогрецька лірика поділяється на

- а) традиційну та модерну;
- б) гомерівську та анакреонтичну;
- в) філософську й любовну;
- г) декламаційну і пісенну.

2. Який давньогрецький поет створює образ ідеального воїна, що вважає за вище щастя вмерти в бою за вітчизну?

- а) Езоп;
- б) Горацій;
- в) Тіртеї;
- г) Анакреонт.

3. Як творець ямбічної лірики, автор сатиричних віршів відомий

- а) Архілох;
- б) Саффо;
- в) Езоп;
- г) Анакреонт.

4. Давньогрецький філософ Платон назвав «десятою музою»

- а) німфу Каліпсо;
- б) єгипетську царицю Клеопатру;
- в) поетесу Сапфо;
- г) богиню Деметру.

5. У чиїх віршах кохання зображене як глибоке почуття, драматичне переживання, що водночас несе в собі і радість, і сердечні муки, невгамовне бажання кохати й чітке розуміння, що жадане почуття неодмінно принесе новий біль і страждання?

- а) Анакреонта;
- б) Сапфо;
- в) Тіртея;
- г) Езопа.

6. Ліричний герой якого давньогрецького лірика схарактеризований у фрагменті: «Кохання поета різко відрізняється від щирого, болісного, а то й несамовитого кохання Сапфо, яке цілком поглинає всі інші почуття. Воно у нього не залишає навіть сліду в душі, його любовні насолоди несерйозні, швидкоплинні й скоріше нагадують легковажний флірт. Це кохання настільки поверхове, що навіть любовні невдачі аж ніяк не засмучують поета, і він лише весело та іронічно сміється?»

- а) Овідія;
- б) Анакреонта;
- в) Ф. Петрарки;
- г) Тіртея.

7. Кохання, вино, бенкети, веселощі – це тематика поезії

- а) Сапфо;
- б) Архілоха;
- в) Тіртея;
- г) Анакреонта.

8. «Анакреонтична лірика» – це поезія, яка

- а) має глибокий філософський зміст;
- б) розкриває патріотичні почуття;
- в) маючи різноманітний зміст, об'єднує твори що складаються з

гекзаметра і пентаметра;
г) розробляє вузьке коло тем: кохання, вино, бенкети, веселощі.

9. Укажіть жанри давньогрецької лірики.

- а) сколії;
- б) дифірамби;
- в) сонети;
- г) трени (френи);
- г) канцони;
- д) елегії;
- е) епіталами.

10.

А. Елегії	1. Застольні пісні
Б. Сколії	2. Поховальні пісні
В. Трени (френи)	3. Вірші різноманітної тематики, що складаються з гекзаметра та пентаметра
Г. Епіталами	4. Весільні гімни

11.

А. Елегійна лірика	1. Ліричні твори, які виконувались колективно і відображали колективні почуття
Б. Ямбічна лірика	2. Ліричні твори, які виконувались сольо і відображали індивідуальні почуття
В. Монодичний мелос	3. Вірші різноманітного змісту, в яких гекзаметр чергувався з пентаметром
Г. Хоровий мелос	4. Вірші жартівливого чи сатиричного змісту, у яких використовувалась двоскладова стопа

Завдання 2

На матеріалі віршів Архілоха «Всі шляхи богам відкриті», «Смуток, Перікле», «Серце, серце!» розкрийте сутність філософської та етичної концепції поета (як уявляє автор людське

життя; яких етичних принципів, на думку автора, слід дотримуватися). Відповідь аргументуйте цитатами з творів.

Завдання 3

Розкрийте переживання ліричної героїні у віршах Сапфо «Барвношатна владарко, Афродіто», «До богів подібний мені здається». Відповідь аргументуйте цитатами з творів. Чим є кохання в житті ліричної героїні?

Завдання 4

Ураховуючи контекст усієї творчості Анакреонта, прокоментуйте вірш «Дай мені Гомера ліру».

Тема 5. Давньогрецький театр

Практичне заняття № 5

Давньогрецька трагедія і комедія.

Твори Есхіла, Софокла, Евріпіда, Арістофана

1. Виникнення античної трагедії та комедії. Їх структура.
2. Становлення давньогрецького театру. Особливості організації театральних вистав. Змагання поетів-трагіків.
3. Творчість Есхіла – «батька трагедії»:
 - відомості про поета-трагіка;
 - творча спадщина Есхіла;
 - трагедія «Прометей закутий» (особливості розгортання конфлікту, образ Прометея);
 - внесок Есхіла у розвиток давньогрецької трагедії.
4. Творча спадщина Софокла:
 - біографічні відомості;
 - трагедія «Цар Едіп» (Фіванський цикл як міфологічна основа, суть конфлікту, образ центрального героя);
 - новаторство Софокла.
5. Творчість Евріпіда – реформатора класичної трагедії:
 - відомості про поета-трагіка;
 - трагедія «Медея» (цикл міфів про аргонавтів та сюжет трагедії, особливості осмислення міфологічного матеріалу, своєрідність конфлікту, особливості змалювання персонажів);
 - новаторство Евріпіда.
6. Творчість Арістофана – «батька комедії»:
 - відомості про життя і творчість;
 - сюжет комедії «Жаби»; зміст назви;
 - комедія «Жаби» як один із перших зразків літературної критики.
7. Своєрідність нової аттичної комедії.

Література

1. Пашенко В.І., Пашенко Н.І. Антична література. Київ : Либідь, 2001. 718 с.

2. Підлісна Г.Н. Антична література. Київ : Либідь, 1992. 418 с.
3. Антична література / Миронова В., Михайлова О., Мегела І. Київ : Либідь, 2005. 488 с.
4. Кун М. Легенди та міфи Давньої Греції. Київ : Академія, 2002. 448 с.
5. Галич О.А., Дмитренко В.І., Фоменко В.Г., Шпетна С.А. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Відродження. Луганськ : Янтар, 2004. 320 с.
6. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Історико-естетичний нарис. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 360 с.

Твори для читання й аналізу

Есхіл. «Прометей закутий». Софокл. «Цар Едіп». Евріпід. «Медея». Арістофан. «Жаби».

Завдання

Завдання 1

Виконайте тестові завдання.

1. Основу сюжетів давньогрецьких трагедій (за поодинокими винятками) становлять
 - а) реальні історичні події;
 - б) міфи;
 - в) реальні життєві історії;
 - г) народні казки.
2. Скене – це частина давньогрецького театру,
 - а) місця для глядачів, розташовані на схилі пагорба;
 - б) спочатку розташований за оркестрою намет, пізніше – дерев'яна, а потім кам'яна споруда, куди заходили актори, щоб змінити маски;
 - в) круглий або підковоподібний майданчик, на якому розміщувався хор;
 - г) круглий або підковоподібний майданчик, на якому розміщувалися музиканти.

3. Яка частина відсутня у структурі давньогрецької комедії (на відміну від трагедії)?

- а) парод;
- б) епісодії;
- в) комос;
- г) ексод.

4. Словесний поєдинок двох головних дійових осіб у давньогрецькій комедії класичного періоду має назву

- а) агон;
- б) комос;
- в) ексод;
- г) дифірамб.

5. Засновником трагедії як драматичного жанру вважають

- а) Софокла;
- б) Есхіла;
- в) Евріпіда;
- г) Гесіода.

6. Трагедія «Прометей закутий» Есхіла побудована як низка діалогів Прометея, прикутого до скелі, з такими дійовими особами:

- а) хор Океанід, Океан, Іо, Гермес;
- б) Діоніс, Геракл, Аїд, Евріпід;
- в) Едіп, Іокаста, Антігона, Тіресій;
- г) Ясон, Медея, Егей, Креонт.

7. Якою сценою завершується трагедія «Прометей закутий» Есхіла?

- а) прилітає Зевсів орел і починає шматувати тіло Прометея;
- б) з'являється Геракл, вбиває орла і звільняє Прометея;
- в) Прометей разом зі скелею, до якої прикутий, падає в безодню;
- г) Гермес приносить від Зевса звістку про звільнення Прометея.

8. Ім'я якого персонажа давньогрецької трагедії пропущено у фрагменті: «У діалозі з Океанідами та Іо непорушна воля титана

виявляється ще яскравіше. Він кидає обвинувачення Зевсу в його чорній невдячності – адже лише ... був єдиним з усіх титанів, хто допоміг Зевсові в боротьбі з Кроном. <...> Ніякі моління жалісливих Океанід, умовляння бога Океана замиритися з Зевсом не можуть вплинути на героя, і він відкидає їх. Його надихає розуміння того грандіозного значення, що мав його подвиг для культурної еволюції роду людського. У монолозі ..., яким він відповідає ридаючим Океанідам, Есхіл розгортає величну панораму цивілізаторської місії цього бога-героя?»

- а) Едіп;
- б) Ясон;
- в) Геракл;
- г) Прометей.

9. В основі сюжету трагедії «Цар Едіп» Софокла

- а) Фіванський цикл міфів;
- б) цикл міфів про аргонавтів;
- в) Троянський цикл міфів;
- г) міфи про Персея.

10. Про якого персонажа давньогрецької трагедії сказано: «У долі ... відбувся найстрашніший поворот, що міг статися в житті людини. <...> На особистому жорстокому досвіді герой переконується, що неспроможний боротися з Долею. <...> У кінці ... поставав як огидний злочинець, але він не викликав у глядачів негативної реакції. Справді, він був батьковбивцею, вступив у кровозмісний шлюб з матір'ю. Але ж він нічого про це не знав, а коли почув пророцтво, то робив усе, щоб уникнути його. <...> І тому глядачі вважали його невинним і саме через це відчували не огиду, а глибоке співчуття до його страждань. Їхню думку і відбиває хор?»

- а) про Ясона («Медея» Евріпіда);
- б) про Едіпа («Цар Едіп» Софокла);
- в) про Енея («Енеїда» Вергілія);
- г) про Пріама («Іліада» Гомера).

11. Реформатором традиції давньогрецької трагедії виступив

- а) Есхіл;
- б) Софокл;
- в) Евріпід;
- г) Арістофан.

12. В основі сюжету трагедії «Медея» Евріпіда

- а) Фіванський цикл міфів;
- б) цикл міфів про аргонівців;
- в) Троянський цикл міфів;
- г) міфи про Тесея.

13. Яка героїня давньогрецької трагедії переживає конфлікт між прагненням помститися зрадливому чоловікові, вбивши власних синів, та материнськими почуттями?

- а) Елена;
- б) Пенелопа;
- в) Медея;
- г) Андромаха.

14. Яка героїня давньогрецької літератури схарактеризована у фрагменті: «...Вона злочинна «варварка», хоч це й не заважає їй протестувати проти соціально нерівного й приниженого становища жінки взагалі. <...> В трагедії вона постає звичайною скривдженою жінкою. Це напрочуд цілісна натура, що сповна віддається своїм пристрастям. Нестямне кохання до Ясона, що не вщухає понад десять років і заради якого вона йде на злочин, змінюється не менш бурхливою ненавистю, що також штовхає героїню на злочин. Для неї образа в коханні є проявом найганебнішої зневаги, а вона дуже горда жінка, цього вона не прощає»?

- а) Медея з однойменної трагедії Евріпіда;
- б) Іокаста («Цар Едіп» Софокла);
- в) Дідона («Енеїда» Вергілія);
- г) Елена («Іліада» Гомера).

15. Який давньогрецький поет вперше увів у трагедію психологічний конфлікт?

- а) Гомер;
- б) Софокл;
- в) Овідій;
- г) Евріпід.

16. «Батьком комедії» називають

- а) Арістофана;
- б) Гомера;
- в) Вергілія;
- г) Софокла.

17. Кульмінацією комедії Арістофана «Жаби» є словесний двобій

- а) Есхіла та Евріпіда;
- б) Гомера та Вергілія;
- в) Сапфо й Анакреонта;
- г) Данте й Боккаччо.

18. Дискусія про мистецтво та його роль у суспільстві розгортається у творі

- а) «Іліада» Гомера;
- б) «Прометей закутий» Есхіла;
- в) «Жаби» Арістофана;
- г) «Енеїда» Вергілія.

19. Про який твір йдеться у фрагменті: «Твір чітко поділяється на дві частини. У першій, суто розважальній, розповідається про подорож до підземного царства Аїда покровителя театрального мистецтва бога Діоніса разом з його рабом Ксантієм. <...> Після парабаси починається головна частина комедії. <...> На сцену виходять Есхіл та Евріпід у супроводі Діоніса і продовжують гарячу суперечку. Між ними починається агон, суддею якого Аїд призначає Діоніса?»

- а) «Метаморфози» Апулея;
- б) «До Пізонів» Горація;
- в) «Про природу речей» Лукреція;
- г) «Жаби» Арістофана.

- 20.** Укажіть найголовніші джерела давньогрецької трагедії.
- а) театралізовані елементи християнського богослужіння;
 - б) культу єгипетських богів;
 - в) дидактичний епос;
 - г) народні свята на честь бога Діоніса (діонісії);
 - г) народні свята на честь богині Деметри (елевсінські містерії);
 - д) культ героїв;
 - е) культ померлих, зокрема трени.

21. Чи є правильним твердження: «Театральні вистави у Давній Греції відбувались у формі змагань драматургів»?

22. Чи є правильним твердження: «Акторами в давньогрецькому театрі могли бути лише чоловіки, які виконували і жіночі ролі»?

23. Чи є правильним твердження: «Давньогрецькі актори не використовували маски, але взували котурни – спеціальне взуття, що збільшувало зріст»?

24. Чи є правильним твердження: «Трагедія Есхіла «Прометей закутий» входила до трилогії про Прометея, повний текст якої зберігся до нашого часу»?

25. Чи є правильним твердження: «Назви давньогрецьким комедіям часто давалися відповідно до персонажів, з яких складався хор»?

26. Знайдіть відповідність.

А. Парод	1. Діалогічна частина давньогрецької трагедії, яка чергувалась з партіями хору
Б. Епісодій	2. Частина давньогрецької трагедії, перша пісня хору, під яку він займав своє місце на оркестрі
В. Комос	3. Виконувана акторами і хором речитативна пісня-плач, у якій оплакували персонажів трагедії
Г. Ексо́д	4. Заклучна пісня хору, під яку він виходив з оркестри

27. Знайдіть відповідність.

А. Іо	1. «Іліада» Гомера
Б. Андромаха	2. «Цар Едіп» Софокла
В. Іокаста	3. «Медея» Евріпіда
Г. Медея	4. «Прометей закутий» Есхіла

Завдання 2

Чим структура комедії відрізняється від структури трагедії? Які структурні елементи властиві лише комедії? Дати їх визначення.

Завдання 3

Які персонажі і з якою метою відвідують прикутого до скелі Прометей у трагедії Есхіла? Про що йдеться в їх діалогах з центральним персонажем? Рекомендована форма відповіді – тези, таблиця.

Завдання 4

Простежте за текстом трагедії Софокла «Цар Едіп» етапи наближення центрального персонажа до істини. Оформіть відповідь у вигляді таблиці:

Епізод (діалог Едіпа з ...)	Про що дізнається Едіп

Завдання 5

Які вчинки Ясона, персонажа трагедії Евріпіда «Медея», викликали гнів і страждання його дружини? Чим вона пожертвувала заради Ясона? Як він поводить з Медесю (епізодів другий)? Як такий образ Ясона впливає на сприйняття образу Медеї? Яке ставлення до героїні прагне викликати автор?

Завдання 6

Опрацювати діалог Есхіла та Евріпіда у комедії Арістофана «Жаби», а також відповідний матеріал підручника. Сформулювати відповіді на запитання:

- Які недоліки вбачає Есхіл у творах Евріпіда?

- Які художні прорахунки знаходить Евріпід у трагедіях Есхіла?
- Які художні достоїнства бачить Есхіл у власних творах, а які знаходить Евріпід у своїх трагедіях?

Зразок оформлення відповіді:

Художні прорахунки, які знаходить Евріпід у трагедіях Есхіла.

- «Кільканадцять ще додасть він слів бичачих / З хвостами, з гривами – страшні опудала в городі! / Глядач не розуміє їх!». Використання незрозумілої для глядача, архаїчної лексики, висловів, які затемнюють зміст.

Чому цей твір вважається одним із перших зразків літературної критики?

Тема 6. Римська література

Практичне заняття № 6

Вергілій. «Енеїда»

1. Основні етапи розвитку римської літератури.
2. Життєвий і творчий шлях Вергілія. Поєми «Буколіки», «Георгіки». Робота над «Енеїдою».
3. Ідейний зміст «Енеїди». Міфологічне обґрунтування римської історії.
4. Боги і люди у Вергілія. Образи центральних персонажів поеми.
5. «Енеїда» та епос Гомера. Художні паралелі. Розвиток гомерівської традиції у поєми Вергілія.
6. Значення творчості Вергілія у європейській літературі.

Література

1. Пашенко В.І., Пашенко Н.І. Антична література. Київ : Либідь, 2001. 718 с.
2. Підлісна Г.Н. Антична література. Київ : Либідь, 1992. 418 с.
3. Антична література / Миронова В., Михайлова О., Мегела І. Київ : Либідь, 2005. 488 с.
4. Галич О.А., Дмитренко В.І., Фоменко В.Г., Шпетна С.А. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Відродження. Луганськ : Янтар, 2004. 320 с.
5. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Історико-естетичний нарис. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 360 с.

Твори для читання й аналізу

Вергілій. «Енеїда»: короткий зміст усіх пісень, пісні 1–4, 6–8, 12.

Завдання

Завдання 1

Виконайте тестові завдання.

1. Який римський письменник є одним із центральних персонажів «Божественної комедії» Данте?
 - а) Вергілій;
 - б) Горацій;

- в) Овідій;
- г) Лукрецій.

2. Як національний героїчний епос давніх римлян постала поема

- а) «Енеїда» Вергілія;
- б) «Пісня про Роланда»;
- в) «Іліада» Гомера;
- г) «Божественна комедія» Данте.

3. Численні художні паралелі з поемами Гомера наявні у творі

- а) «Енеїда» Вергілія;
- б) «Роботи й дні» Гесіода;
- в) «Про природу речей» Лукреція;
- г) «Метаморфози» Овідія.

4. Автор якого твору одне з головних завдань убачав у звеличенні Октавіана Августа і Римської імперії?

- а) Апулей у романі «Метаморфози»;
- б) Лукрецій у поемі «Про природу речей»;
- в) Вергілій в «Енеїді»;
- г) Гесіод в поемі «Роботи й дні».

5. Який предмет озброєння центрального персонажа докладно описують Гомер у поемі «Іліада» та Вергілій, наслідуючи цього грецького автора, в поемі «Енеїда»?

- а) панцир;
- б) шолом;
- в) спис;
- г) щит.

6. Що зображено на щиті Енея, героя поеми Вергілія?

- а) події римської історії;
- б) мирні побутові картини з життя селян і ремісників;
- в) епізоди Троянської війни;
- г) сцени з життя олімпійських богів.

7. Яким віршовим розміром написана поема «Енеїда» Вергілія?

- а) гекзаметром;
- б) пентаметром;
- в) ямбом;
- г) амфібрахієм.

8. Характеристика якого героя подається у фрагменті: «Головний герой поеми сконцентрував у собі всі доблесті епохи, як їх розумів автор, – побожність, високу мораль, милосердя, сміливість, розсудливість, розвинене почуття обов'язку і честі. <...> Автор показує його глибоко благочестивою людиною, до нього подібні й усі троянці. <...> ...зразок пасивного героя, оскільки більшість його дій зумовлені наказами богів. Утеча з Трої, з обіймів Дідони, вперті довгорічні шукання Італії, прибуття до царя Латина свідчать про перетворення героя на слухняного виконавця вищої волі»?

- а) Гектора з «Іліади» Гомера;
- б) Прометея з трагедії Есхіла;
- в) Енея з поеми Вергілія;
- г) Едіпа з трагедії Софокла.

9. Характеристика якої героїні подається у фрагменті: «З усіх жіночих образів, створених римськими письменниками, образ карфагенської цариці найглибший і найтрагічніший. В оповіді про долю нещасної жінки – вольової, сильної і по-справжньому героїчної натури, яку не зламали ні братня зрада, ні вбивство ним її чоловіка Сіхея, ні вигнання і яка в заснованому нею Карфагені зустріла іншого вигнанця і палко покохала його, – автор продемонстрував надзвичайну майстерність»?

- а) Медеї з однойменної трагедії Евріпіда;
- б) Андрوماхи з Гомерової «Іліади»;
- в) Іокасти («Цар Едіп» Софокла);
- г) Дідони («Енеїда» Вергілія).

10. Яка поезія послужила зразком для вірша «Пам'ятник» О. Пушкіна?

- а) «До Мельпомени» («Пам'ятник») Горация;
- б) «Сивина вкриває скроні» Анакреонта;

- в) «Про природу речей» Лукреція;
- г) «Гімн до Афродіти» Сапфо.

11. Питанням літературної творчості присвячено

- а) послання «До Пізонів» Горація;
- б) поему «Про природу речей» Лукреція;
- в) поему «Роботи й дні» Гесіода;
- г) роман «Метаморфози» Апулея.

12. Який твір є філософською поемою, де викладено вчення Епікура?

- а) «Роботи й дні» Гесіода;
- б) «До Пізонів» Горація;
- в) «Метаморфози» Овідія;
- г) «Про природу речей» Лукреція.

13. Чи є правильним твердження: «Спочатку Вергілій виклав зміст «Енеїди» з усіма подробицями прозою, потім – у віршах»?

14. Чи є правильним твердження: «Метаморфози» Апулея – це збірка поетичних оповідей про чудесні перетворення, створених на основі міфологічних сюжетів»?

15. Чи є правильним твердження: «Метаморфози» Овідія – це роман про пригоди юнака Луція, перетвореного на осла»?

16. Чи є правильним твердження: «У романі Апулея «Метаморфози» розповідь ведеться від першої особи»?

17. Знайдіть відповідність.

А. Юнона	1. Мати Енея, яка захищає сина та допомагає йому під час подорожі
Б. Дідона	2. Розгнівана на троянців богиня, яка переслідує Енея
В. Венера	3. Віщунка, у супроводі якої Еней спускається до підземного царства
Г. Сивіла	4. Цариця Карфагена, закохана в Енея; після

його відплиття вкорочує собі віку

18. Знайдіть відповідність.

А. Анхіс	1. Друг Енея, який гине від руки царя рутулів
Б. Турн	2. Цар рутулів, який веде війну з троянцями; гине під час двобою з Енеєм
В. Паллант	3. Енеїв батько, який помирає під час подорожі до Італії
Г. Латин	4. Лаврентійський цар, що прихильно приймає троянців і навіть готовий видати за Енея свою дочку Лавінію

Завдання 2

Окресліть ідейний зміст «Енеїди». Відповідь оформіть у вигляді тез.

Завдання 3

Схарактеризуйте образи Енея та Дідони. Проілюструйте відповідь, згадавши епізоди, художні деталі, авторські характеристики. Відповідь оформіть у вигляді таблиці.

Риса персонажа	Приклад, який її ілюструє

Завдання 4

Окресліть художні паралелі між епосом Гомера та поемою Вергілія "Енеїда". Відповідь оформіть у вигляді порівняльної таблиці.

Література Середньовіччя

Тема 1. Героїчний епос Середньовіччя

Практичне заняття № 1

Героїчний епос Раннього Середньовіччя

1. Ідейно-естетична своєрідність героїчного епосу середньовіччя.
2. Кельтський епос. Саги уладського циклу: основний зміст, центральний персонаж, особливості художньої форми.
3. Англосаксонська «Поема про Беовульфа»: сюжет; походження твору; казково-фантастичні мотиви; історичне тло подвигів Беовульфа; образ центрального персонажа, етимологія його імені; ідейний зміст твору.
4. Давньоскандинавська література: «Старша Едда» (відбиття язичницьких уявлень у міфологічних піснях, сюжетний зв'язок героїчних пісень з епосом континентальних германців); «Молодша Едда» Сноррі Стурлусона; поезія скальдів; ісландські саги.

Література

1. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження. Київ, 2011. 476 с.
2. Давиденко Г., Акуленко В. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження. Київ, 2007. 248 с.
3. Рубанова Г. Історія світової літератури. Західноєвропейське Середньовіччя. Львів : ПАІС, 2004. 144 с.
4. Галич О.А., Дмитренко В.І., Фоменко В.Г., Шпетна С.А. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Відродження. Луганськ : Янтар, 2004. 320 с.
5. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Історико-естетичний нарис. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 360 с.
6. Гуревич А. Беовульф. *Беовульф. Старшая Эдда. Песнь о Нибелунгах*. Москва : Художественная литература, 1975. (Библиотека всемирной литературы, т. 9).
7. История зарубежной литературы. Средние века и Возрождение. М.Алексеев, В.Жирмунский и др. Москва, 2000. 462 с.

Твори для читання й аналізу

«Беовульф»

Завдання

Завдання 1

Виконайте тестові завдання.

1. Саги Уладського циклу належать до

- а) німецького епосу;
- б) французького епосу;
- в) ірландського (кельтського) епосу;
- г) іспанського епосу.

2. Центральним персонажем саг Уладського циклу є

- а) Кухулін;
- б) Беовульф;
- в) Роланд;
- г) Сід.

3. Ім'я якого персонажа героїчного епосу середньовіччя пропущено у фрагменті: «Героїзація та ідеалізація образу ... досягається прийомами архаїчного епосу (фантастична гіперболізація, казково-міфологічні риси тощо). ... зображений як людина, яку сама природа виділила серед інших: сім зіниць було у королівських очах його, по сім пальців на кожній руці та нозі. Особливо прекрасним здавався одноплемінникам ... у стані бойового запалу. Від люті він дивно роздувався, над головою його з'являлись блискавки. Одне око западало в нього вглиб голови так, що чапля не могла би його дістати, а друге викочувалося назовні, мов казан, в якому варять теля?»

- а) Зігфрид;
- б) Беовульф;
- в) Кухулін;
- г) Роланд.

4. Беовульф, герой англосаксонської поеми, загинув

- а) у двобої з чудовиськом Гренделем;

- б) у бою зі своїм побратимом Фердіадом;
- в) у бою з сарацинами в Ронсевальському межигір'ї;
- г) від отруйного зуба дракона, якого він переміг.

5. Сага – це жанр

- а) давньоскандинавської літератури;
- б) середньовічної літератури латинською мовою;
- в) французького героїчного епосу;
- г) поезії трубадурів.

6. Скальд – це

- а) жанр давньоскандинавської літератури;
- б) жанр лірики трубадурів;
- в) поет-співець при дворі скандинавського правителя;
- г) середньовічний провансальський поет, виконавець власних творів, у яких здебільшого оспівувалось куртуазне кохання.

7. За змістом пісні «Старшої Едди» поділяють на

- а) поетичні і прозові;
- б) міфологічні та героїчні;
- в) історичні та героїчні;
- г) міфологічні та сатиричні.

8. Героїчні пісні «Старшої Едди» сюжетно пов'язані з твором

- а) «Пісня про Сіда»;
- б) «Пісня про Роланда»;
- в) «Беовульф»;
- г) «Пісня про Нібелунгів».

9. Давньоскандинавська література складається з

- а) еддичної поезії (пісень «Едди»);
- б) поезії трубадурів;
- в) поезії вагантів;
- г) поезії скальдів;
- д) фабліо та шванків;
- е) тваринного епосу;
- е) саг – прозового епосу.

10. Укажіть персонажів скандинавської міфології.

- а) Одін;
- б) валькірії;
- в) Тор;
- г) Локі;
- ґ) Бальдр;
- д) Арес;
- е) Нептун.

11. Чи є правильним твердження: «Молодша Едда» Сноррі Стурлусона мала би стати посібником для молодих поетів і відродити мистецтво скальдів»?

12. Знайдіть відповідність.

А. Давньоскандинавська література	1. Поезія трубадурів, міннезанг
Б. Міська література	2. Поезія скальдів, саги
В. Лицарська література	3. Тваринний епос, фабліо і шванки
Г. Середньовічний театр	4. Містерії, міраклі, фарси

Завдання 2

Опрацювавши статтю А.Гуревича «Беовульф» та прочитавши поему, з'ясуйте, у чому, на думку дослідника, полягає нашарування язичницького та християнського світоглядів, відображене у творі (форма відповіді – 3-4 тези); на прикладі 2-3 епізодів поеми проілюструйте тезу А.Гуревича: «Жадоба слави, здобичі і княжих нагород – ось найвищі цінності для германського героя, як вони змальовуються в епосі, це головні пружини його поведінки... Таким є кредо Беовульфа».

Практичне заняття № 2

Героїчний епос Зрілого Середньовіччя

1. Німецький героїчний епос. «Пісня про Нібелунгів»: витоки сюжету, історична основа, центральні образи твору, казкові мотиви.

2. Французький героїчний епос. «Пісня про Роланда»: художня трансформація історичних фактів, втілення національно-релігійної ідеї, система образів твору.
3. Іспанський героїчний епос. «Пісня про Сіда»: прототип центрального персонажа, характер художньої трансформації історичних фактів, реалістична манера оповіді, місце сімейно-побутової тематики.
4. Західноєвропейський героїчний епос та «Слово о полку Ігоревім».

Література

1. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження. Київ, 2011. 476 с.
2. Давиденко Г., Акуленко В. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження. Київ, 2007. 248 с.
3. Рубанова Г. Історія світової літератури. Західноєвропейське Середньовіччя. Львів : ПАІС, 2004. 144 с.
4. Галич О.А., Дмитренко В.І., Фоменко В.Г., Шпетна С.А. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Відродження. Луганськ : Янтар, 2004. 320 с.
5. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Історико-естетичний нарис. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 360 с.
6. История зарубежной литературы. Средние века и Возрождение. М.Алексеев, В.Жирмунский и др. Москва, 2000. 462 с.

Твори для читання й аналізу

«Пісня про Нібелунгів», «Пісня про Роланда», «Пісня про Сіда».

Завдання

Завдання 1

Виконайте тестові завдання.

1. До якого циклу французького героїчного епосу належить «Пісня про Роланда»?
 - а) феодального;
 - б) бретонського;

- в) троянського;
- г) королівського.

2. Історичною основою сюжету «Пісні про Роланда» є

- а) сутичка ар'єргарду війська Карла Великого з басками в Ронсевальському межигір'ї Піренеїв під час невдалого походу в Іспанію у 778 р.;
- б) знищення гуннами держави бургундів на Рейні у 437 р., загибель короля Гундікарія з усім королівським родом;
- в) відкриття Ісландії норвезькими вікінгами близько 870 р., її освоєння, а також подорожі до Гренландії та Північної Америки;
- г) участь Родріго Діаса де Бівара в реконквісті, звільнення Валенсії від маврів.

3. За сюжетом «Пісні про Роланда», ар'єргард війська Карла Великого протистоїть у Ронсевальській ущелині

- а) війську королеви Медб;
- б) баскам;
- в) сотисячному війську сарацинів;
- г) війську гуннів, очолюваному Етцелем.

4. За сюжетом «Пісні про Роланда», похід Карла Великого в Іспанію завершується

- а) нападом басків на ар'єргард війська франків у Ронсевальській ущелині;
- б) перемогою Карла Великого, який помстився за напад у Ронсевальській ущелині, та хрещенням ста тисяч сарацинів;
- в) перемогою Карла Великого, якому вдалося помститися баскам за напад у Ронсевальській ущелині;
- г) розгромом не лише загону Роланда, а й усього війська франків.

5. Зрадник Ганелон, персонаж твору французького героїчного епосу, протиставлений

- а) лицарю Роланду;
- б) герою реконквісти Сіду;
- в) королевичу Зігфриду;
- г) царю Ітаки Одиссею.

6. У якому творі прототипом центрального персонажа є національний герой Іспанії, видатний діяч Реконквісти Руй (Родріго) Діас де Бівар?

- а) «Пісня про Нібелунгів»;
- б) «Пісня про Сіда»;
- в) «Пісня про Роланда»;
- г) «Трістан і Ізольда».

7. Історичною основою сюжету «Пісні про Сіда» є

- а) події іспанської Реконквісти;
- б) загибель королівства бургундів, знищеного гуннами;
- в) війна Карла Великого з сарацинами;
- г) бій у Ронсевальському межигір'ї 778 року.

8. Який персонаж героїчного епосу Середньовіччя за військову доблесть отримав ім'я Кампеадор?

- а) Зігфрід;
- б) Беовульф;
- в) Карл Великий;
- г) Руй (Родріго) Діас де Бівар (Сід).

9. Яка поема героїчного епосу Середньовіччя дійшла до нас у неповному вигляді (загублено початок)?

- а) «Роман про Ренара»;
- б) «Трістан і Ізольда»;
- в) «Пісня про Сіда»;
- г) «Пісня про Нібелунгів».

10. Сюжет якої поеми, на відміну від інших творів героїчного епосу Середньовіччя, дуже близький до історичної основи?

- а) «Пісня про Сіда»;
- б) «Пісня про Роланда»;
- в) «Пісня про Нібелунгів».
- г) «Роман про Ренара».

11. Який персонаж героїчного епосу Середньовіччя зображений не

лише як доблесний воїн та вірний васал, але й як турботливий чоловік і батько?

- а) Беовульф;
- б) Роланд;
- в) Сід;
- г) Трістан.

12. Назвіть центральних персонажів «Пісні про Нібелунгів».

- а) Зіґфрід, Крїмхільда, Гунтер, Брюнхільда;
- б) Роланд, Ганелон, Олів'єр, Марсілій;
- в) Альфонс, Сід, Хімена, інфанти де Карріон;
- г) Артур, Ланселот, Мерлін, Генієвра.

13. Яка героїня «Пісні про Нібелунгів» є ісландською королевою-богатиркою?

- а) Крїмхільда;
- б) Брюнхільда;
- в) Хімена;
- г) Ізольда.

14. Яка історична особа є прототипом Зіґфріда у «Пісні про Нібелунгів»?

- а) правитель гуннів Аттіла;
- б) герой реконкісти Руй (Родріґо) Діас де Бівар;
- в) король франків Карл Великий;
- г) Зіґфрід – героїзований казковий персонаж.

15. Який правитель зображений під ім'ям Етцеля у «Пісні про Нібелунгів»?

- а) правитель гуннів Аттіла;
- б) герой реконкісти Руй (Родріґо) Діас де Бівар, правитель Валенсії;
- в) король франків Карл Великий;
- г) Гундікарій, правитель бургундського королівства, знищеного гуннами.

16. Нібелунгами у найвідомішій поемі німецького героїчного

епосу названо

- а) спочатку казкових істот – охоронців скарбу Зіґфрида, потім бурґундів;
- б) спочатку казкових істот – охоронців скарбу Зіґфрида, потім гуннів;
- в) спочатку казкових істот – охоронців скарбу Зіґфрида, потім сарацинів, які протистоять війську франків;
- г) спочатку казкових істот – охоронців скарбу Зіґфрида, потім військо короля франків Карла Великого.

17. Укажіть твори, які належать до героїчного епосу доби Середньовіччя.

- а) «Пісня про Сіда»;
- б) «Роман про Ренара»;
- в) «Пісня про Роланда»;
- г) «Історія данців» Саксона Граматака;
- ґ) «Пісня про Нібелунґів»;
- д) «Роман про Трою»;
- е) «Беовульф».

18. Чи є правильним твердження: «Прототипом Роланда у творі французького середньовічного епосу є герой реконквісти Родріґо Діас де Бівар»?

19. Чи є правильним твердження: «Важливе місце у «Пісні про Роланда» посідає родинно-побутова тематика»?

20. Чи є правильним твердження: «У «Пісні про Сіда» присутні гумористичні інтонації»?

21. Чи є правильним твердження: «Історичною основою «Пісні про Сіда» є сутичка у Ронсевальській ущелині Піренеїв»?

22. Чи є правильним твердження: «У «Пісні про Сіда», на відміну від інших творів героїчного епосу Середньовіччя, відхилення від історичних фактів є незначним»?

23. Чи є правильним твердження: «У «Пісні про Нібелунгів» важливе місце належить мотиву помсти й родинних чвар»?

24. Знайдіть відповідність.

А. Скальди	1. Німеччина
Б. Жонглери	2. Скандинавія
В. Шпільмани	3. Іспанія
Г. Хуглари	4. Франція

25. Знайдіть відповідність.

А. Роланд	1. Герой англосаксонської поеми, богатир із племені геатів; подолав Гренделя, його матір та дракона
Б. Беовульф	2. Герой французького епосу, лицар, який очолював ар'єргард війська Карла Великого; загинув у битві з сарацинами у Ронсевальському межигір'ї
В. Кухулін	3. Герой німецького епосу, королевич із Нідерландів, який допоміг бургундському королю у сватанні до Брюнхільди, але згодом був підступно вбитий його васалом
Г. Зіґфрид	4. Герой ірландського (кельтського) епосу, син бога світла та ремесла Луга та сестри короля уладів; захищаючи свою країну від ворогів на чолі з королевою Медб, переміг свого побратима Фердіада

26. Знайдіть відповідність.

А. «Пісня про Сіда»	1. Карл Великий, Марсілій, Олів'єр, Ганелон
Б. «Пісня про Роланда»	2. Гунтер, Хаген, Етцель, Крїмхільда
В. «Пісня про Нібелунгів»	3. Грендель, Унферт, Віглаф, Хродгар
Г. «Беовульф»	4. Інфанти де Карріон, Кампеадор, Хімена

27. Знайдіть відповідність.

А. Беовульф	1. Чудовисько, яке з'являлось у Хеороті й напало на дружинників данського короля
Б. Грендель	2. Богатир із племені геатів; подолав Гренделя, його матір та дракона
В. Хродгар	3. Данський король, який побудував для своїх дружинників Хеорот («Оленячу палату»)
Г. Віглаф	4. Зброєносець правителя геатів, який допоміг йому перемогти дракона

28. Знайдіть відповідність.

А. Роланд	1. Сарацинський цар, правитель Сарагоси
Б. Ганелон	2. Друг Роланда, який під час битви тричі прохає його покликати на допомогу Карла
В. Олів'єр	3. Лицар, який очолював ар'єргард війська Карла Великого; загинув у битві з сарацинами у Ронсевальському межигір'ї
Г. Марсілій	4. Вітчим Роланда, який укладає зрадницьку угоду з сарацинським царем

29. Знайдіть відповідність.

А. Зіґфрид	1. Бургундський король, який вдається до обману, щоб одружитися з Брюнхільдою
Б. Гунтер	2. Вірний васал бургундського короля, вбивця чоловіка Крїмхільди
В. Хаген	3. Королевич із Нідерландів, який допоміг бургундському королю у сватанні до Брюнхільди, але згодом був підступно вбитий його васалом; його вдова жорстоко помстилась за смерть чоловіка
Г. Етцель	4. Правитель гуннів, дружиною якого стає овдовіла Крїмхільда, плекаючи надію помститися вбивцям чоловіка

Завдання 2

Які історичні події стали основою сюжету «Пісні про Роланда»? Якої художньої трансформації вони зазнали у творі? Форма відповіді:

Історичною основою сюжету «Пісні про Роланда» є

<i>Історичні події</i>	<i>Сюжет «Пісні про Роланда»</i>

Завдання 3

Спираючись на текст «Пісні про Роланда», поясніть, чому Роланд відмовляється покликати на допомогу військо короля Карла. Які риси характеру героя виявляються у цьому вчинку? Чи схвалюється така поведінка Роланда?

Завдання 4

Чи погоджуєтесь ви з думкою про те, що у «Пісні про Нібелунгів» значне місце належить мотиву помсти? Аргументуйте відповідь, згадавши епізоди поеми.

Завдання 5

Які казково-фантастичні елементи наявні у «Пісні про Нібелунгів»? Стисло перекажіть 1 епізод, у якому вони присутні.

Завдання 6

Доведіть, що Сід Кампеадор зображений у «Пісні про Сіда» не лише як доблесний воїн і вірний васал, але й як турботливий батько й чоловік.

Завдання 6

Стисло перекажіть 1 епізод «Пісні про Сіда», у якому відчутне гумористичне забарвлення.

Література Відродження

Тема 1. Італійська література доби Відродження

Практичне заняття № 1

Творчість Данте. «Божественна комедія»

1. Доба Відродження. Особливості ренесансного світогляду.
2. Національна своєрідність італійської літератури Відродження.
3. Основні факти біографії Данте. «Нове життя» як перша в європейській літературі художня автобіографія. Особливості композиції. Образ Беатріче.
4. Художня своєрідність «Божественної комедії» Данте:
 - зміст назви; специфіка жанру;
 - особливості композиції; символіка чисел;
 - художній простір поеми; багатоплановість зображення;
 - риси середньовічної і ренесансної літератури у творі.

Література

1. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження. Київ, 2011. 476 с.
2. Давиденко Г., Акуленко В. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження. Київ, 2007. 248 с.
3. Галич О.А., Дмитренко В.І., Фоменко В.Г., Шпетна С.А. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Відродження. Луганськ : Янтар, 2004. 320 с.
4. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Історико-естетичний нарис. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 360 с.
5. История зарубежной литературы. Средние века и Возрождение. М.Алексеев, В.Жирмунский и др. Москва, 2000. 462 с.

Твори для читання й аналізу

Данте. «Нове життя» (розділи III, XIII, XIV, XXI, XXVI), «Божественна комедія» («Пекло»: пісні 1-5, 10, 32-34; «Чистилище»: пісні 1, 27, 29, 33; «Рай»: пісні 30, 31, 33).

Завдання

Завдання 1

Виконайте тестові завдання.

1. Яку назву пропущено у фрагменті: «Згідно з нормами середньовічної поетики, Данте назвав свій найвідоміший твір ..., оскільки до цього жанру відносили твори із сумним початком та щасливим фіналом»?

- а) «Драма»;
- б) «Елегія»;
- в) «Епопея»;
- г) «Комедія».

2. Ознаки якого жанру, поширеного в релігійній літературі середніх віків, має «Божественна комедія» Данте?

- а) видіння – твору, у якому розповідається про уявну подорож потойбічним світом;
- б) життя – сказання про мучеників за віру;
- в) мораліте – п'єси морально-дидактичного змісту, у якій діють алегоричні персонажі;
- г) міраклія – п'єси, в основі сюжету якої лежать легенди про Діву Марію та святих.

3. Центральний персонаж якого твору «заблукав у темному лісі й уже знемагав під тягарем пристрастей і пороків, які з'являлися в образах пантери, лева і вовчиці. На допомогу йому прийшов Вергілій. Він показав поетові дорогу з лісу, повів за собою через пекло і чистилище»?

- а) «Канцоньєре» Ф. Петрарки;
- б) «Божественної комедії» Данте;
- в) «Енеїди» Вергілія;
- г) «Роману про Ренара».

4. Хто супроводжує поета, героя «Божественної комедії» Данте, у раю?

- а) Діва Марія;
- б) апостол Петро;

- в) Вергілій;
- г) Беатріче.

5. Яку строфу використовує Данте в «Божественній комедії»?

- а) катрен;
- б) сонет;
- в) терцину;
- г) дистих.

6. Про який твір йдеться у фрагменті: «Священний, магічний смисл вкладався в числа 3, 7, 9, 10 та ін. Такі числа нерідко становили основу композиції художніх творів. У поемі ... вони визначають і будову Всесвіту, і композицію. Так, поема поділяється на три частини (кантики) – «Пекло», «Чистилище» і «Рай». Кожна частина має 33 пісні, а вся поема, у такий спосіб, разом із вступом, складається із 100 пісень. Форма вірша поеми також визначається числом 3»?

- а) «Канцоньєре» Ф. Петрарки;
- б) «Божественну комедію» Данте;
- в) «Енеїду» Вергілія;
- г) «Втрачений рай» Дж. Мільтона.

7. Автор якого твору «не міг задовольнитися світом абстрактних ідей. Він прагнув втілити їх у конкретні образи, надати всьому абстрактному реальних форм. У потойбічному світі живе Італія його доби. У царство мертвих він переніс живих людей з їх радощами і хвилюваннями. Його святі й грішники думають і говорять про земне життя, батьківщину, справу, якій вони служили, про родину, друзів і ворогів, вони мають політичні переконання. Гібелін Фаріната і в пеклі, в палаючій могилі залишається стійким і гордим, сповненим ненависті до політичних ворогів, його хвилює доля живих однодумців, переслідуваних гвельфами. <...> Поетові властиві співчутливе ставлення до живих людських пристрастей, людяність, непримиренність до жорстокості. Характерна, наприклад, його розповідь про зустріч у пеклі з Франческою да Ріміні»?

- а) «Канцоньєре» Ф. Петрарки;

- б) «Божественна комедія» Данте;
- в) «Енеїда» Вергілія;
- г) «Втрачений рай» Дж. Мільтона.

8. Творчість яких митців репрезентує літературу Ренесансу?

- а) Дж. Боккаччо;
- б) В. Шекспіра;
- в) Ф. Петрарки;
- г) Ф. Рабле;
- г) Лопе де Вега;
- д) С. Бранта;
- е) М. Сервантеса.

9. Укажіть особливості літератури Відродження.

- а) пристрасний інтерес до реального світу, осмислення зображуваного крізь призму гуманістичного світогляду;
- б) розквіт героїчного епосу;
- в) поетизація людини, людина в усій повноті духовного й фізичного розвитку, складності й суперечливості характеру як головний об'єкт зображення;
- г) реабілітація чуттєвого начала, показ гармонії чуттєвого і духовного в людині;
- г) звернення до традицій літератури античності, народної творчості, використання художніх надбань літератури Середньовіччя;
- д) формування течії ренесансного реалізму, яка найповніше втілила характерні риси Відродження;
- е) виникнення жанру байки.

10. Знайдіть відповідність.

А. Ф. Петрарка	1. Франція
Б. Лопе де Вега	2. Нідерланди
В. Ф. Рабле	3. Іспанія
Г. Еразм Роттердамський	4. Італія

Завдання 2

Узагальніть свої спостереження щодо змісту й структури прочитаних розділів «Нового життя» Данте. Про що, як правило, йдеться у прозових фрагментах, які обрамлюють вірш?

Завдання 3

Як відбувається зустріч поета, героя «Божественної комедії», з Франческою і Паоло? Про що хоче дізнатися поет? Яким є його ставлення до цих персонажів? Воно відповідає середньовічній християнській моралі чи ренесансному гуманістичному світогляду (див. тему «Література доби Відродження. Загальна характеристика»)? Поясніть свою думку.

Практичне заняття № 2

Поезія Ф. Петрарки

1. Біографічні відомості про Ф. Петрарку.
2. Збірка «Канцоньєре»:
 - композиція, жанровий склад;
 - тематика поезій;
 - ліричний герой «Канцоньєре»;
 - своєрідність внутрішнього конфлікту
 - образ Лаури; собливості змалювання героїні ліричних поезій у Петрарки і Данте.

Література

1. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження. Київ, 2011.
2. Давиденко Г., Акуленко В. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження. Київ, 2007. 248 с.
3. Галич О.А., Дмитренко В.І., Фоменко В.Г., Шпетна С.А. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Відродження. Луганськ : Янтар, 2004. 320 с.
4. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Історико-естетичний нарис. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 360 с.

5. История зарубежной литературы. Средние века и Возрождение. М.Алексеев, В.Жирмунский и др. Москва, 2000. 462 с.

Твори для читання й аналізу

Петрарка. «Канцоньере».

Завдання

Завдання 1

Виконайте тестові завдання.

1. «Канцоньере» Ф. Петрарки – це
 - а) збірка зі ста новел, об'єднаних оповіддю-обрамунням;
 - б) поетична збірка, що складається з двох частин: «На життя мадонни Лаури», «На смерть мадонни Лаури»;
 - в) поема зі ста пісень, поділена на три частини: «Пекло», «Чистилище», «Рай»;
 - г) роман з двох книг.

2. Ф. Петрарка у збірці «Канцоньере» оспівує кохання до
 - а) Лаури;
 - б) Беатріче;
 - в) Ф'яметти;
 - г) «смаглявої леді».

3. Більша частина творів у збірці «Канцоньере» Ф. Петрарки є
 - а) баладами;
 - б) одами;
 - в) епіталамами;
 - г) сонетами.

4. Яка героїня літератури італійського Ренесансу схарактеризована у фрагменті: «Хоча ... безмірно ідеалізується, згідно з попередньою традицією, вона постає вже як жива жінка, з реальними, земними рисами. Уяву поета найбільше хвилює її зовнішній вигляд, її краса. Все це вносить в кохання поета відтінок чуттєвості»?

- а) Беатріче з твору Данте «Нове життя»;
- б) «смаглява леді» – героїня сонетів В. Шекспіра;
- в) Офелія з трагедії В. Шекспіра «Гамлет»;
- г) Лаура – героїня збірки Ф. Петрарки «Канцоньєре».

5. Внутрішній конфлікт ліричного героя яких творів схарактеризовано у фрагменті: «Поет страждає від непорозумінь між розумом і почуттям, ідеальним платонізмом і чуттєвим коханням; земне існування здається йому суєтним, і водночас він усвідомлює неможливість подолати реальні земні пристрасті?»

- а) поезії Сапфо;
- б) лірики Анакреонта;
- в) любовної лірики Ф. Петрарки;
- г) поезій Данте, присвячених коханню до Беатріче.

6. Чи є правильним твердження: «Канцоньєре» Ф. Петрарки містить не лише любовну лірику, а й вірші на теми політичні та морально-етичні, вірші, у яких оспівується природа, передаються філософські й естетичні роздуми?»

Завдання 2

На матеріалі рекомендованих для читання розділів «Нового життя» Данте і сонетів Ф.Петрарки порівняйте образи Беатріче і Лаури. Як поети змальовують красу й досконалість героїнь? (Наведені цитати слід обов'язково прокоментувати).

Завдання 3

Які внутрішні суперечності переживає ліричний герой «Канцоньєре» Ф.Петрарки? Аргументуйте відповідь, спираючись на твори, рекомендовані для читання.

Практичне заняття № 3 **Дж. Боккаччо. «Декамерон»**

1. Біографічні відомості про Дж. Боккаччо.
2. «Декамерон" Дж. Боккаччо:
 - особливості композиції;

- роль оповіді-обрамування та авторських передмови і післямови;
- тематичне розмаїття новел «Декамерона»;
- образи оповідачів як втілення ренесансного ідеалу людини;
- риси ренесансного світогляду у творі Дж. Боккаччо.

Література

1. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження. Київ, 2011. 476 с.
2. Давиденко Г., Акуленко В. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження. Київ, 2007. 248 с.
3. Галич О.А., Дмитренко В.І., Фоменко В.Г., Шпетна С.А. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Відродження. Луганськ : Янтар, 2004. 320 с.
4. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Історико-естетичний нарис. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 360 с.
5. История зарубежной литературы. Средние века и Возрождение. М. Алексеев, В.Жирмунский и др. Москва, 2000. 462 с.

Твори для читання й аналізу

Боккаччо Дж. «Декамерон»: «Передне слово», оповідь-обрамування, оповідки I.6 (I – день перший, 6 – оповідка шоста), I.8, II.4, III.9, IV.1, V.9, VI.10, VII.7, IX.1, X.4, «Одавторська післямова»).

Завдання

Завдання 1

Виконайте тестові завдання.

1. Остаточне становлення новели як жанру пов'язане передусім із твором
 - а) Данте «Нове життя»;
 - б) «Роман про Лиса»;
 - в) Дж. Боккаччо «Декамерон»;

г) «Пісня про Сіда».

2. Скільки новел входить у «Декамерон» Дж. Боккаччо?

- а) 100;
- б) 70;
- в) 50;
- г) 30.

3. Оповідь-обрамування у «Декамероні» Дж. Боккаччо починається з

- а) опису лісу, у якому заблукав центральний персонаж, наляканий трьома дикими звірами – пантерою, левом і вовчицею;
- б) розповіді про сварку центрального персонажа з королем Кастилії;
- в) опису Хеорота, який був побудований королем данців для своїх воїнів;
- г) опису епідемії чуми, яка охопила Флоренцію.

4. За сюжетом «Декамерона» Дж. Боккаччо, новели розповідають

- а) англійські паломники під час подорожі до Сантьяго-де-Компостела;
- б) молоді флорентійки та флорентійці, які, рятуючись від епідемії, залишили зачумлене місто;
- в) французькі дворяни, що затримались у дорозі через негоду;
- г) арабські купці, які їдуть з караваном через пустелю.

5. У якому творі літератури Ренесансу автор «кохання інтерпретував як пристрасть чуттєву, здорову, радісну і благородну. Любовна тема розгортається в новелах у різних аспектах, часто пов'язується з важливими соціальними питаннями. У багатьох новелах письменник-гуманіст <...> прославляє любов як велике природне почуття, що руйнує станіві упередження. Наприклад, гуманістичним засудженням станових упереджень пройнята перша новела четвертого дня, де розповідається про любов Гісмонди, доньки князя, і Гвіскардо, слуги»?

- а) Дж. Боккаччо у «Декамероні»;

- б) Данте у «Божественній комедії»;
- в) Ф. Рабле у романі «Гаргантюа і Пантагрюель»;
- г) М. Сервантес у романі «Дон Кіхот».

6. Чи є правильним твердження: «У «Декамероні» Дж. Боккаччо десятеро оповідачів (сім жінок і троє юнаків) упродовж семи днів розповідають новели – кожен щодня по одній»?

Завдання 2

Розкрийте особливості композиції «Декамерона» Дж. Боккаччо. Який сюжет має оповідь-обрамування? Якими рисами наділені оповідачі? Чи є ці персонажі втіленням ренесансного ідеалу людини?

Завдання 3

У якій з прочитаних новел «Декамерона» Дж. Боккаччо утверджується ренесансна ідея рівності всіх людей, незалежно від їх походження? Обґрунтуйте свою відповідь, звернувшись до сюжету й образів персонажів новели.

Тема 2. Англійська література Ренесансу

Практичне заняття № 4

Творчість В.Шекспіра. Трагедія «Гамлет»

- I. «Шекспірівське питання».
- II. Періодизація творчості В.Шекспіра. «Ромео і Джульєтта». «Великі трагедії».
- III. Художня своєрідність трагедії «Гамлет»:
 1. Сюжет і його джерела.
 2. Особливості композиції. Система образів. Принцип подвоєння і паралелізму.– Характер конфлікту. Тлумачення образу Гамлета.

Література

1. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження. Київ, 2011. 476 с.
2. Давиденко Г., Акуленко В. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження. Київ, 2007. 248 с.
3. Галич О.А., Дмитренко В.І., Фоменко В.Г., Шпетна С.А. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Відродження. Луганськ : Янтар, 2004. 320 с.
4. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Історико-естетичний нарис. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 360 с.
5. История зарубежной литературы. Средние века и Возрождение. М. Алексеев, В. Жирмунский и др. Москва, 2000. 462 с.
6. Рогозинський В. Театр доби Відродження. *Всесвітня література та культура*. 2002. № 8.

Твори для читання й аналізу

- V. Шекспір. «Ромео і Джульєтта», «Гамлет».

Завдання

Завдання 1

Виконайте тестові завдання.

1. Найвизначнішими зразками трагедії доби Відродження є твори

- а) В. Шекспіра;
- б) М. Сервантеса;
- в) Лопе де Веги;
- г) Данте.

2. У трагедії «Гамлет» В. Шекспір скористався сюжетом середньовічної легенди про Амлета, відомої у різних літературних обробках, вперше наведеної у

- а) «Історії данців» Саксона Граматика;
- б) «Молодшій Едді» Сноррі Стурлусона;
- в) ісландських сагах;
- г) «Декамероні» Дж. Боккаччо.

3. Події трагедії В. Шекспіра «Гамлет» відбуваються

- а) в Англії;
- б) у Данії;
- в) у Давньому Римі;
- г) в Італії.

4. Ім'я якого персонажа пропущено у фрагменті: «Принц ..., студент Віттенберзького університету, щойно повернувся до датського двору в Ельсінор у зв'язку з раптовою смертю короля. Батька він не лише любив, а й глибоко шанував, тому втрату його переносить дуже тяжко. Болісні переживання посилюються вчинком матері, королеви Гертруди, яка, не встигнувши «стоптати черевиків», що в них ішла за гробом чоловіка, поквапилась стати під вінець з братом короля Клавдієм, котрий тепер сідає на трон. <...> Проте ... чекає набагато страшніший удар: принц дізнається, що батька отруїв Клавдій?»

- а) Роланд;
- б) Гамлет;
- в) Фауст;
- г) Зіґфрід.

5. Який персонаж розкриває Гамлету таємницю смерті його батька?

- а) Клавдій, брат батька;
- б) привид короля;
- в) придворний Полоній;
- г) Лаерт, брат Офелії.

6. В образі якої героїні трагедії «Гамлет» В. Шекспір змалював чисту й беззахисну людину, що не може протистояти злу, божеволіє гине?

- а) Гертруди;
- б) Лаури;
- в) Джульєтти;
- г) Офелії.

7. Героїня яких творів схарактеризована у фрагменті: «Кохана поета – жінка не ідеальної краси. <...> Однак поет кохає саме таку, не ідеальну, а земну, для нього вона найвродливіша з усіх жінок. Любовна пристрасть поета нездоланна, проте болісна. «Смаглява леді», легковажна й нещира, мучить його непостійністю і примхливістю. <...> Але кохання цілком оволоділо ним, і кожна мить уваги коханої і взаємності сповнює його щастям?»

- а) поезії Анакреонта;
- б) ліричних поезій Данте;
- в) любовної лірики Ф. Петрарки;
- г) сонетів В. Шекспіра.

8. Знайдіть відповідність.

А. Клавдій	1. Братовбивця, який посів данський трон після смерті батька Гамлета
Б. Полоній	2. Брат Офелії, який прагне помститися Гамлету за смерть батька; завдає принцу смертельної рани отруєною зброєю
В. Лаерт	3. Придворний данського короля, який втягує в інтриги проти Гамлета свою дочку Офелію
Г. Гораціо	4. Друг Гамлета, якому принц довіряє усі таємниці

Завдання 2

Трагедія "Ромео і Джульєтта" була написана протягом першого періоду творчості В. Шекспіра. "У творах цього періоду переважає оптимістичне, радісне сприйняття життя. Шекспір не уникає змалювання темних, негативних рис дійсності, життєвих, соціальних суперечностей, але він впевнений, що зло можна подолати, вірить у торжество розумного і доброго". Як у п'єсі (хоча за жанром вона є трагедією) відобразилось світосприйняття автора, характерне для першого періоду?

Завдання 3

Які епізоди трагедії В.Шекспіра «Гамлет» є зав'язкою, кульмінацією, розв'язкою сюжету? Обґрунтуйте відповідь, спираючись на знання змісту твору.

Завдання 4

Назвіть причину (причини), через яку (які) Гамлет зволікає з помстою Клавдію. Аргументуйте свою думку, спираючись на знання змісту твору.

Тема 3. Іспанська література епохи Відродження

Практичне заняття № 5

Творчість Лопе де Веги

1. Естетичні погляди Лопе де Веги. Трактат «Нове мистецтво писати комедій у наш час».
2. Драматургічна спадщина митця. Жанрово-тематичні групи п'єс.
3. «Собака на сіні» Лопе де Веги – комедія «плаща і шпаги».
4. Героїко-історична п'єса «Фуенте Овехуна»: особливості конфлікту, сюжет, центральні образи, ідейна спрямованість.

Література

1. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження. Київ, 2011. 476 с.
2. Давиденко Г., Акуленко В. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження. Київ, 2007. 248 с.
3. Галич О.А., Дмитренко В.І., Фоменко В.Г., Шпетна С.А. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Відродження. Луганськ : Янтар, 2004. 320 с.
4. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Історико-естетичний нарис. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 360 с.
5. История зарубежной литературы. Средние века и Возрождение. М.Алексеев, В.Жирмунский и др. Москва, 2000. 462 с.

Твори для читання й аналізу

Лопе де Вега. «Собака на сіні». «Фуенте Овехуна».

Завдання

Завдання 1

Виконайте тестові завдання.

1. Назва п'єси Лопе де Веги «Фуенте Овехуна» – це
 - а) ім'я головної героїні;
 - б) ім'я героя;

- в) назва села, у якому розгортаються події;
- г) титул командора Гомеса де Гусмана.

2. Яку відповідь дають селяни під час суду у п'єсі Лопе де Веги «Фуенте Овехуна»?

- а) командора вбило все село;
- б) він сам вкоротив собі віку;
- в) командора вбили португальці;
- г) звинувачують Лавренсію у його смерті.

3. Персонажі якого твору схарактеризовані у фрагменті: «Узагальнюючий образ народу не затіняє яскравої індивідуальності народних персонажів. Дуже виразно в драмі змальовані образи Лавренсії, Фрондосо, Менго, Естевана, Паскуели та ін. Фрондосо непримиренний у ставленні до всіляких прояві зла й несправедливості, відважний і мужній, людина гарячої вдачі, вірний і стійкий у своїх почуттях. Менго – людина розсудлива, твереза, мужня <...> ніколи не втрачає присутності духу, має розвинуте почуття гумору і здатний жартувати навіть у найдраматичніші моменти. Але найбільше з маси селян виділяється Лавренсія – живий, яскравий образ розумної, вродливої, дотепної сільської дівчини з високо розвиненим почуттям незалежності, честі й гідності?»

- а) «Пісні про Сіда»;
- б) «Декамерона» Дж. Боккаччо;
- в) роману «Дон Кіхот» М. Сервантеса;
- г) драми Лопе де Веги «Фуенте Овехуна».

4. Укажіть риси, властиві «комедіям плаща і шпаги» Лопе де Веги.

- а) розповідь від 1-ї особи;
- б) зосередження уваги не на розкритті характерів, а на розвитку дії (комедія інтриги);
- в) зображення життя та побуту іспанських дворян;
- г) дійові особи – алегоричні персонажі;
- г) образ слуги грасіосо – носія комічного начала, який допомагає закоханим;
- д) побутові комедії на тему кохання;

е) оптимізм, віра у можливість щастя, успіху людини, яка сміливо відстоює свої почуття.

5. Знайдіть відповідність.

А. «Божественна комедія» Данте	1. Гісмонда і Гвіскардо
Б. «Декамерон» Дж. Боккаччо	2. Діана і Теодоро
В. «Собака на сіні» Лопе де Веги	3. Офелія і Гамлет
Г. «Гамлет» В. Шекспіра	4. Франческа і Паоло

6. Знайдіть відповідність.

А. Лудовіко	1. Один із центральних персонажів комедії Лопе де Веги «Собака на сіні», секретар графині де Бельфлор, у якого вона закохана
Б. Теодоро	2. Маркіз, який прагне одружитися з Діаною де Бельфлор
В. Трістан	3. Граф, який визнає Теодоро своїм сином, що був викрадений у дитинстві
Г. Рікардо	4. Слуга Теодоро, який розголошує вигадку про його аристократичне походження

7. Знайдіть відповідність.

А. Фердинанд	1. Командор ордену Калатрави, проти тиранії якого бунтують селяни Фуенте Овехуни
Б. Гомес де Гусман	2. Іспанський король
В. Естеван	3. Юнак, закоханий у Лавренсію; захищаючи її, підняв зброю на командора
Г. Фрондосо	4. Місцевий алькальд, батько Лавренсії, ображений командором

Завдання 2

Простежте події кожної з трьох сюжетних ліній драми Лопе де Веги «Фуенте Овехуна». Відповідь слід оформити у вигляді схеми або тез (плану), де кожний пункт відображає певну подію, крок у

розвитку сюжетної лінії.

Завдання 3

Сформулюйте і запишіть у формі тез риси комедії «плаща і шпаги» (Лекція 10). Проілюструйте їх на прикладі п'єси Лопе де Веги «Собака на сні». Відповідь можна оформити у вигляді таблиці:

Риси комедії «плаща і шпаги»	Їх вияви у п'єсі Лопе де Веги «Собака на сні»

Використана та рекомендована література

Основна навчальна література

1. Пашенко В.І., Пашенко Н.І. Антична література. Київ : Либідь, 2001. 718 с.
2. Галич О.А., Дмитренко В.І., Фоменко В.Г., Шпетна С.А. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Відродження. Луганськ : Янтар, 2004. 320 с.
3. Підлісна Г.Н. Антична література. Київ : Либідь, 1992. 418 с.
4. Антична література / Миронова В., Михайлова О., Мегела І. Київ : Либідь, 2005. 488 с.
5. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Історико-естетичний нарис. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 360 с.
6. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження. Київ, 2011. 476 с.
7. Давиденко Г., Акуленко В. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження. Київ, 2007. 248 с.
8. Рубанова Г. Історія світової літератури. Західноєвропейське Середньовіччя. Львів : ПАІС, 2004. 144 с.

Додаткова навчальна література

1. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, В. Теремка. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 752 с. (Notabene).
2. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури : підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. Вид. 4-ге, стер. Київ : Либідь, 2008. 488 с.
3. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 1 / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 608 с. (Енциклопедія ерудита).
4. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 2 / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 624 с. (Енциклопедія ерудита).
5. Кун М. Легенди та міфи Давньої Греції. Київ : Академія, 2002. 448 с.
6. Підлісна Г.Н. Антична література. Київ : Техніка, 2003. 384 с.

7. Мегела І. Історія давньогрецької літератури. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. 386 с.
8. Мегела І. Історія римської літератури. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. 380 с.
9. Давньогрецька класична лірика : антологія. / Упоряд. І.Мегели, О.Левка. Київ : Арістей, 2006. 402 с.
10. Елліністична поезія : антологія. / Упоряд. І.Мегели. Київ : Арістей., 2007. 380 с.
11. История зарубежной литературы. Средние века и Возрождение. М. Алексеев, В.Жирмунский и др. Москва, 2000. 462 с.
12. Михальская Н. История английской литературы. Москва : Academia, 2006. 486 с.
13. Зарубіжні письменники : у 2 т. / заг. ред. Н.Михальської та Б.Щавурського. Тернопіль : Навчальна книга, 2006. Т. 1. Тернопіль : Навчальна книга, 2006. 566 с.; Т. 2. Тернопіль : Навчальна книга, 2006. 590 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.ae-lib.org.ua> (Бібліотека світової літератури. Оригінали та переклади).
2. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. Навчальні програми. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
3. Репозиторій ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/>

Навчально-методичне видання

ЛАПКО Олена Анатоліївна

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Частина I

Античність. Середньовіччя. Відродження

Методичні рекомендації до практичних занять

За редакцією автора